

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Saksbehandler, innvalgstelefon
Trond Gården, 75 53 15 35

Høring - Endringer i vergemålsloven og vergemålsforskriften om godtgjøring m.v.

Det vises til høringsnotat av 12.06.20. Forslag som vi er enige i, eller som er av mer teknisk karakter blir ikke kommentert i det følgende.

Innledningsvis bemerkes at det lenge har vært forventning om justering av vergegodtgjøringen, da spesielt blant de faste vergene. Det er ikke tvil om at ordningen med faste verger har «profesjonalisert» vergemålsinstituttet langt mer enn tidligere, og godtgjøringen ses ikke lenger på som en påskjønnelse for innsatsen, men mer som et vederlag for utført sosialt arbeid. Det er spesielt den faste satsen som for mange oppfattes av å ha blitt hengende etter den generelle lønnsutvikling. I perioden fra 2013 har konsumprisindeksen steget med nesten 17%.

Fylkesmannen i Nordland har helt siden den nye lovens ikrafttredelse opplevd det krevende å rekruttere tilstrekkelig med faste verger, spesielt i distriktene. Selv med ca 260 aktive faste verger, opplever vi utfordringer med å finne egnede verger i enkelte saker/kommuner. Summen av forslagene i høringen antas mer å forsterke enn å bidra til å avhjelpe disse utfordringene.

Til dette kommer at både vergene og fylkesmennene har erfart regelverket svært ressurskrevende å håndtere. En forenkling av dette er åpenbart nødvendig.

3. Innføring av oppstartsats

Fylkesmannen i Nordland mener at det kan være et godt grep å innføre en oppstartsats. Dette vil være med på å understreke viktigheten av at det gjøres et godt kartleggingsarbeid ved oppstart av vergemålet. Det innledende arbeidet er viktig for å tilpasse bistanden til den enkelte vergehavers behov, samt å raskt få oversikt over eventuelle kritiske forhold som bør følges opp umiddelbart. Satsen som er foreslått virker også fornuftig.

Fylkesmannen mener imidlertid at det må gis noe større mulighet for skjønn i spørsmålet om når det kan gis en slik sats, blant annet i saker der tidligere verge, til tross for å ha fått innvilget oppstartsats, ikke kan overlevere et vergemål som ny verge enkelt kan overta. Dette kan være der

- tidligere verge er død
- tidligere verge på grunn av sykdom eller annen årsak ikke har ivaretatt eller kunne ivaretatt vergehavers interesser på en god måte, og økonomien må ryddes i.
- behovene er klart definerte, men likevel krevende i oppstarten

I de tilfellene der det byttes verge, og det likevel må ytes ny oppstartsats, kan det også vurderes om staten bør bære kostnaden med mindre det er vergehaver selv som er årsak til bytte av verge. Fylkesmannen i Nordland har hatt vergemål der vergen har «gitt opp» vergemålet uten at vi har vært i stand til å fange dette opp. Ny verge har fått betydelig arbeid med å rydde opp i forholdene. Da anses urimelig at vergehaver skal måtte lide økonomisk for dette.

Sannsynligvis vil det være tilstrekkelig med en oppstartsats, men enkelte oppdrag vil kunne være så arbeidsbelastende at fast godtgjøring pluss oppstartsats likevel ikke vil gi en rimelig dekning. Det kan da enten etableres en andre oppstartsats (20 timer), eller at en innvilger timer den første tiden.

Fylkesmannen i Nordland mener at en oppstartsats bør dekke følgende oppgaver:

- Etablere kontakt med vergehaver, kartlegging av behov og skaffe seg oversikt over hvilke offentlige tjenester som mottas
- Skaffe tilgang til bankkonti, fast eiendom og andre verdier
- Etablere kontakt med pårørende
- Sette opp vergekonto, faste overføringer, eventuelt rydde opp i bankkontoer. Endre utbetalingskonto hos Nav/arbeidsgiver.
- Få oversikt over kreditorer, kundeforhold (strøm, avis, tv/internett osv)
- Enkle forhandlinger med kreditorer

En eventuell sats 2 bør i tillegg inkludere forhandlinger i omfattende gjeldsforhold, søknad om gjeldsordning m.v.

Fylkesmannen i Nordland mener det også bør vurderes om det skal etableres en egen avslutningssats. En del verger nedlegger ikke ubetydelig arbeid i forbindelse med avslutning av vergemålet: Dette gjelder sluttregnskap, endre adresser og tilganger, overlapping med ny verge, sikker arkivering av dokumenter m.v.

4. Ny høyere fast sats

Fylkesmannen i Nordland mener at dersom bruk av timegodtgjøring skal reduseres noe i nærheten av det som foreslås, er en avhengig av faste satser som gir rimelig dekning for det arbeidet som nedlegges. Forslaget med kr. 20.000,- framstår som fornuftig, men vi er bekymret for konsekvensen av at vergen må arbeide «nær det dobbelte» av timeantallet som vanlig fast sats tilsier. En del av våre faste verger har krevende saker som nå dekkes med timegodtgjøring. Dersom mange av sakene blir liggende mellom 1,5 og 2 ganger normal belastning, vil ikke vergene anse dette som rimelig. For disse tilfellene vil heller ikke prinsippet med at noen saker utgjør mindre arbeid enn satsen og noen mer arbeid enn satsen slå inn, da det kun er de som har godtgjort betydelig merarbeid som vil få høy sats. Således mener vi det må være tilstrekkelig at arbeidsbelastningen «klart overstiger det som er rimelig etter ordinær fast sats», før en kan søke om forhøyet sats.

Vi mener videre at enkelte vergemål er av en slik karakter at forhøyet sats ikke bare må innvilges for en begrenset tid, men på varig basis.

Fylkesmannen i Nordland mener videre det kan være problematisk at det legges opp til at forhøyet sats kan innvilges uten timeliste. Dette vanskeliggjør vurderingen og kan føre til ulik praksis embetene imellom. Det bør i det minste legges opp til en standardisert form for dokumentasjon.

Hensett til at 20.000,- likevel kun representerer ca 4 timer arbeid pr. mnd. (ved 400,- pr. time) bør det sannsynligvis også vurderes en tredje fast sats, muligens på 30.000,-. Det bør for øvrig vurderes om fast sats skal knyttes til en prosent av G, slik at det ikke trengs forskriftsendring for å justere denne.

Vi finner det problematisk å liste hvilke typer saker som vil være aktuelle for en forhøyet sats, da hvert enkelt vergemål er individuelt og det er den totale arbeidsbelastningen som må vurderes.

5. Ny regel om timegodtgjøring

Fylkesmannen i Nordland er enig i intensjonen om å få ned antall saker med timesgodtgjøring. Dette forutsetter imidlertid at de fase satsene reguleres som nevnt over. Fylkesmannen er spesielt bekymret for vergemål for personer med store psykiske utfordringer som fordrer verger som hele tiden er «tett på». Vi ser også enkelte vergehavere som er svært aktive på telefon, e-post, sms osv.

Fylkesmannen i Nordland er enig i at saksbehandlingen skal være forsvarlig men finner det unaturlig å beskrive dette som tilsyn med vergen. De momenter som stilles opp i høringen synes å forutsette at vurderingen skal skje etter at vergemålet har løpt en tid. I noen av sakene der det ytes timesgodtgjøring er det byttet verge flere ganger fordi vergehaver er så vidt krevende. Da har det også vært nødvendig å gi timegodtgjøring fra dag en. Denne muligheten bør videreføres.

Det å gi timegodtgjøring i tillegg til fast sats, kan gjøre det enklere å definere ut hva som er det spesielt arbeidskrevende i saken.

Timesgodtgjøring vil kunne være aktuelt der det i omfattende oppdrag i tillegg oppstår enkeltoppgaver som kommer på toppen av dette. Et eksempel kan være salg av fast eiendom med uklare eier- og brukerforhold, store konflikter i familien m.v. Dersom vergen må reise, og dette tar mange timer, vil det også være rimelig å innvilge timer for dette.

Fylkesmannen i Nordland finner det vanskelig å anslå antall saker som vil være aktuelle for timesats etter en modell som foreslått, men antar at det kan være snakk om et sted mellom 60 og 70 saker med et snitt på 5 timer pr. måned utover fast sats. Departementets anslag på 10 saker pr. embete, framstår som urealistisk lavt.

6. Dekning etter salærsats

Fylkesmannen i Nordland er enig i prinsippet om at personer med vergemål skal ha samme tilgang på juridisk bistand som andre. Det at de har en verge som representerer seg, vil sannsynligvis også redusere behovet for juridiske tjenester. Likevel mener vi at forslaget er for radikalt når det kun åpnes for bruk av salærsats der siktemålet er å få omgjort ugyldige avtaler.

Fylkesmannen i Nordland har i noen tilfeller oppnevnt advokat fordi det har vist seg umulig å få faste verger til å påta seg oppgaven. Dette har i noen tilfeller også inkludert et sikkerhetsaspekt ved at advokaten har kunnet ta imot vergehaver i et kontorfellesskap med flere til stede og ikke i et privat hjem.

Fylkesmannen finner det også problematisk at en før oppnevningen skal gjøre en vurdering at om en påstand om ugyldig avtale vil føre fram. I mange tilfeller vil en nettopp henvende seg til en advokat for å få vurdert muligheten for å nå fram. Med en modell som foreslått er et uklart hva som skal være

konsekvensen om fylkesmannens vurdering viser seg å feile. Det er sikkert også ulikt i hvilken grad embetene besitter grundig kunnskap på avtalerettens område.

I Nordland har vi også oppnevnt advokater i noen kompliserte saker tilknyttet drift av næring og selskapsrettslige spørsmål. Tilsvarende der mindreårige mister sine foreldreverger og det skal gjennomføres kompliserte skifteoppgjør.

Overgangsregler

Avhengig av hvilke endringer som vedtas, må det tas høyde for det merarbeid som vil kunne oppstå i vergemålsforvaltningen i forbindelse med endring av tidligere vedtak og annen tilpassing av praksis.

ENDRINGER I VERGEMÅLSLOVEN

9. Endring i § 29

Fylkesmannen mener at intensjonen i forslaget allerede er dekket gjennom krav til samtykke og at vergehaver skal høres. Dersom en fjerner alternativet «*til det beste...*» er vi redd det i enkelte saker kan føre til at vergehaver settes under press fra pårørende for å få byttet verge. Tilsvarende kan en få lite heldige prosesser der ulike parter eller pårørende skal fortolke hva som ville være vergehavers ønske selv om vedkommende ikke er i stand til å gi uttrykk for noe syn. Vi mener det må la seg gjøre å kombinere disse alternativene ved å henge på eksisterende alternativ: «*...i tråd med ønskene.... eller av andre grunner antas å være til det beste...*».

Annet

Dagens regel om hvem som skal dekke utgiftene til verge reguleres av vergehavers betalingsevne. Fylkesmannen mener at det bør inntas en skjønnsmessig adgang til å bestemme at staten skal dekke kostnaden selv om vergehaver har inntekt/formue over de fastsatte satser. Dette fordi det i enkelte tilfeller framstår som svært urimelig at vergehaver må dekke disse kostnadene.

Eksempel på slike forhold kan være:

- Verge har utført dårlig arbeid og ny verge må bøte på dette, jf. over om oppstartsats.
- Verge er oppnevnt i forbindelse med sak om tvang og makt overfor mennesker med utviklingshemming
- Vergehaver har påklaget vedtak om vergemål og fått medhold
- Vergehaver er fratatt rettslig handleevne
- Vergehaver bestrider kravet og nekter å betale.

Med hilsen

Tom Cato Karlsen

Trond Gården
underdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent